

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА „ПЕТЪР БЕРОН. НАУКА И
ИНОВАЦИИ С ЕВРОПА“ (ПЕТЪР БЕРОН И НИЕ)**1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА**

Националната програма „ПЕТЪР БЕРОН“ адаптира за България успешните политики за реинтеграция на учени по европейската програма „*MARIE SKŁODOWSKA-CURIE ACTIONS - INDIVIDUAL FELLOWSHIPS*“ (MSCA-IF).

Името на програмата напомня за индивидуалния пример на българския учен Петър Берон и за неговата неопенима просветителска дейност за възрожденска България. След получаване на европейско образование във водещи университети в Германия, той развива успешна научна дейност във Франция, увлича се от приложни научни задачи, но намира време да напише и забележителния „Рибен буквар“, заел достойно място в българската история, култура и просветителско дело. С този вдъхновяващ пример за синтез на наука, образование и полезни иновации, с грижа за развитието на България, подхождаме към настоящата програма. Тя трябва да разпознае таланта за наука и иновации; да подкрепи усилията му за качествени научни изследвания в българските условия и да оцени неговата значимост за изграждане на проспериращо общество на знанието.

Непосредствената цел на програмата е да ускори реинтеграцията и кариерното развитие на учени в българските висши училища и научни организации, като привлече, стимулира и подкрепи учените при техните първи кариерни стъпки в страната. Очакваният дългосрочен резултат е да се възстанови високото ниво на научните изследвания в България и достойното място на учените в българското общество и в европейското изследователско пространство. Програмата е силна мярка срещу емиграцията на младите учени и иноватори след средното и висшето им образование. За да се замени необратимата емиграция с взаимноизгодна научна мобилност, е от критична важност в България да има условия за развитие на утвърдени и водещи учени-специалисти, които създават и развиват съвременни научни изследвания и на тази база въвеждат най-новите научни идеи и

**НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА „ПЕТЪР БЕРОН. НАУКА И ИНОВАЦИИ С ЕВРОПА“
(ПЕТЪР БЕРОН И НИЕ)**

достигания в образователния процес. Такова развитие на науката и висшето образование в България би имало директен принос за икономическия растеж и конкурентността на България и на Европа като цяло в глобалния свят.

- **Срок на Програмата - 7 години**
- **ОБЩ БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА – 1 300 000 първата година, който може да нарасне до 1 900 000 на година след първата година**
(до 5 % от тези средства са предвидени за оценителния процес)

Финансирането на дейностите по Националната научна програма се извършва от или чрез бюджета на Министерството на образованието и науката. Средствата за осигуряване дейностите по програмата се разпределят съгласно план-сметка, утвърдена от министъра на образованието и науката. Програмата се изпълнява от Фонд „Научни изследвания“.

2. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

2.1. Обща цел

Общата цел на програмата е да ускори реинтеграцията и кариерното развитие в български висши училища (в т.ч. и военно образователните институции) и научни организации на перспективни учени с международно признати научни резултати (*Experienced researchers*). Програмата ще стимулира развитието на изследователския потенциал в България като необходима фундаментална стъпка за създаването на устойчива научна и иновационна среда и за развитието на конкурентна високотехнологична икономика в България.

2.2. Конкретни (специфични) цели

Специфичните цели включват:

а) привличане в България на перспективни учени с международно признати научни резултати и подпомагане на тяхната бърза реинтеграция в българските висши училища и научни организации;

б) насърчаване и подпомагане на интензивната изследователска дейност на учените по оригинални и конкурентни теми, без да се ограничават темите и научните области на изследванията (*bottom-up* подход);

в) подпомагане на бързото изграждане на критична маса от перспективни учени в дадена област, с международно признати научни резултати, позволяващи развитието на съвременни конкурентни научни направления в България;

г) повишаване качеството на висшето образование в България чрез трансфер на съвременни научни направления, знания, умения и технологии към обучителния процес и принос за откриване на нови таланти в България;

д) трансфер на знания и умения към базовата организация.

3. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Очакваните резултати са:

а) значително увеличаване на броя на перспективните учени с международно признати научни резултати, които работят в български висши училища (в т.ч. и военно образователните институции) и научни организации;

б) повишаване на качеството и количеството на научната продукция в България;

в) възстановяване на научния капацитет на национално ниво и създаване на основа за развитие на високотехнологично общество;

г) подпомагане на контактите на европейско и световно ниво на учените, работещи в България;

д) чрез преподавателска дейност на изследователите, осигуряване на директни контакти със завършващи студенти и докторанти, които ще бъдат привлечени за докторанти и постдокторанти; така ще се подобри нивото на кадрите за успешни научни изследвания, иновации и бизнес кариера;

е) осигуряване на добро заплащане за перспективни учени и на добри условия и стимули за кариера в България;

ж) подобряване на иновационната среда чрез привличане на иновативни научни проекти с потенциал за приложения на научните знания в икономиката на България.

На национално ниво положителното въздействие на очакваните резултати

включва:

а) ключов принос за бързото повишаване на качеството на висшето образование в България чрез привличането на перспективни учени, които ще участват в процеса на обучение и в откриването на следващото поколение таланти, необходими за формиране на общество и икономика на знанието в България; в този смисъл настоящата програма е един от силните инструменти за преодоляване на ранната и необратима емиграция след завършване на средно и висше образование;

б) повишава научния потенциал и нивото на научната продукция, включително на новите знания и идеи (фундаментални и приложни), които могат да се реализират в иновативни продукти, процеси и услуги;

в) допринася съществено за развитието на високотехнологично общество и като следствие – повишава конкурентоспособността на българската икономика.

На европейско ниво въздействието на очакваните резултати включва:

а) намалява значимата разлика в наличния човешки потенциал за изследователска дейност между регионите от ЕС, което в дългосрочен план ще повиши качеството на човешкия капитал в страните членки и ще повиши конкурентността на ЕС в глобален мащаб;

б) подпомага мобилността на учените в ЕС, което допринася за обмен на знания и идеи;

в) привлича учени от държави и региони извън ЕС.

На институционално ниво въздействието на очакваните резултати включва:

а) повишава капацитета на българските висши училища и научни организации и ролята им в обществото;

б) обогатява научните области в България и възстановява загубени позиции в световната научна общност;

в) разширява и усилва научните мрежи, в които участват българските висши училища и научни организации.

На индивидуално ниво въздействието на очакваните резултати включва:

- а) възможност за бързо кариерно израстване в български научни организации и висши училища и успешна реализация в България на перспективни учени с международно признати резултати;
- б) разгръщане на научния потенциал на изследователите в България;
- в) разширяване на научните контакти и мрежи на привлечените учени.

4. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Програмата е предназначена за съвместни кандидатури на индивидуален изследовател и българско висше училище или научна организация. Бенефициентът е българското висше училище или научната организация. Срокът по изпълнение на проекта по настоящата национална програма е до две¹ години. Условието по финансирането са аналогични на тези по европейската програма „*MARIE SKŁODOWSKA-CURIE ACTIONS - INDIVIDUAL FELLOWSHIPS*“ (*MSCA-IF*), като коригиращият коефициент за България редуцира предвиденият бюджет по МСК-ИФ (*MSCA-IF*) приблизително на 42% по бюджетните пера заплата, мобилност, научни разходи и недиректни и управленски разходи. Останалите пера не се прилагат.

Кандидатстващи проектни предложения могат да бъдат:

1. Нефинансирани проектни предложения на изследовател и българско висше училище или научна организация-бенефициент по европейската процедура Мария-Склодовска Кюри-Индивидуално финансиране-Стандартен грант (*MSCA-IF-EF-ST*) или Мария-Склодовска Кюри-Индивидуално финансиране-Реинтеграционен грант (*MSCA-IF-EF-RI*), подадени в периода на последните три процедури преди процедурата по националната програма и оценени с не по-малко от 80% от максималния точков актив по

¹ Ако бюджетът на ННП „Петър Берон“ се увеличи, може да се преразгледа максималният период от две години за вътрешно подадени проекти. Устойчиво научно развитие и бъдещо кариерно израстване в България на учени, върнали се с ННП „Петър Берон“, предлага ННП „Вихрен“ по модела на програмата „*Marie Skłodowska-Curie Actions - Individual Fellowships*“ като стъпка към програмата „*European Research Council*“ за кариерно развитие в рамките на „Хоризонт 2020“.

съответната процедура; срокът на изпълнение съвпада със срока, зададен в нефинансираното предложение. Тези проектни предложения се финансират директно.

2. Проектни предложения, подадени на национално ниво, спазващи изцяло условията и формата за кандидатстване по програмата МСК-ИФ-СТ (*MSCA-IF-EF-ST*). В този случай се изисква кандидатстващият изследовател да не е пребивавал в България (чрез работа или обучение) повече от дванадесет месеца през последните три години преди подаването на проектното предложение.

Класирането става до изчерпване на бюджета по националната програма, разпределен по панелите на ЕК за програма МСК-ИФ (MAT, PHY, CHE, LIF, ENG, SOC, ECO, ENV). Прилага се общ праг на допустимост от 80% от максималния точков актив.

Оценяването на проектните предложения, подадени на национално ниво, по програмата става чрез оценка получена от външно експертно оценяване, чиито критерии и процедури възпроизвеждат тези на процедурата МСК-ИФ-СТ (*MSCA-IF-EF-ST*). Оценяването се извършва от независими чуждестранни оценители, които отговарят на изискванията за оценител по МСК-ИФ (*MSCA-IF*).

Оценяването в рамките на всеки панел става на база точковият резултат, получен от външното експертно оценяване (важи за проекти, подадени на национално ниво и оценени по критериите на МСК-ИФ (*MSCA-IF*)).

Класирането става до изчерпване на бюджета по националната програма, разпределен по панелите на ЕК за програма МСК-ИФ (MAT, PHY, CHE, LIF, ENG, SOC, ECO, ENV). Прилага се общ праг на допустимост от 80% от максималния точков актив.

Изследователят управлява проекта, включително и финансовото разпределение на ресурсите, като е подпомаган с административна и техническа подкрепа от базовата организация и е насочван в научното и кариерното си развитие от научния ръководител на проекта, с цел бърза реинтеграция и възходящо индивидуално научно развитие.

Проектното предложение се финансира както следва: предвиждат се за възнаграждение до 3800 лв. месечно (с включени осигурителни вноски на работодателя), до 650 лв. месечно за разходи, свързани с научни дейности и научното управление по проекта, до 550 лв. месечно за административно управление и институционални разходи.

Общи разходи за човеко-месец: 5000 лв.

Общо за година: 60 000 лв.

5. БЕНЕФИЦИЕНТИ

Бенефициенти са български висши училища (в т.ч. и военно образователните институции) и научни организации.

6. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

Осъществяване на научни изследвания по проекти от перспективни учени.

7. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ

а) брой учени, работещи в български висши училища (в т.ч. и военно образователните институции) и научни организации, три години след приключване на участието им настоящата програма (**не по-малко от 50 %**);

б) брой специалисти, заети в неакадемичния сектор в България, три години след приключване на участието им в настоящата програма (**не по-малко от 20 %**);

в) брой учени, които след участие в програмата имат спечелени национални други проекти или допълнително европейско финансиране (**не по-малко от 50 %**).

8. ДЕМАРКАЦИЯ

Посочените дейности не са финансират с други средства по европейски или национални програми.